

NILSSON, TAGE: The Pleistocene. Geology and Life in the Quaternary Ice Age. D. Reidel Publishing Company, Dordrecht 1983. ISBN 90-277-1466-5; 651 pag., geïll. Prijs: f 265,--.

Dit volumineuze, met tekeningen en zwartwitfoto's geïllustreerde boek geeft een algemeen overzicht van het Pleistoceen, nu eens niet alleen van Europa maar ook van de rest van de wereld. Het is een kwalitatief goed uitgevoerd boek, gedrukt op een fraaie papiersoort.

Het is niet het type boek dat zich vlot laat lezen. Het heeft meer het karakter van een 'textbook'. Het is niet op alle punten up to date, maar dat mag men van een algemeen handboek ook nooit verwachten; het geeft een globaal overzicht van het Pleistoceen en is als zodanig geslaagd te noemen.

Na een aantal inleidende hoofdstukken over het Tertiair, over glaciële en periglaciële verschijnselen (gletschers, pingo's, morenen etc.) en over dateringsmethoden is het boek grofweg naar gebied ingedeeld, waarbij voor Europa vroeg-, midden- en laat-Pleistoceen apart besproken worden. Steeds komen geologie, stratigrafie en palynologie (pollen) aan de orde, alsook de paleontologie (voornamelijk grote zoogdieren) en archeologie.

Om te beginnen worden de Alpen behandeld aan de hand van de klassieke Günz-Mindel-Riss-Würm-stratigrafie. Een uiteenzetting van de problemen rond de Plio-Pleistoceengrens voert vanzelf naar het Middellandse Zee-gebied. Na hoofdstukken over de Britse Eilanden en het Nederrijn-gebied volgen vegetatie en zoogdierfauna's. Die zoogdieren komen ook bij de behandeling van het midden- en laat-Pleistoceen van noordwest Europa uitgebreid aan bod. Aan de laatste ijstijd is een apart hoofdstuk gewijd.

Na een uitgebreid overzicht van Europa komen dan achtereenvolgens Azie, Afrika, Noord en Zuid Amerika, Australië en Antarktika aan de orde. Ook hier passeren telkens weer alle genoemde aspecten de revue.

Na de continenten een hoofdstuk over de oceanen. Het onderzoek van oceaانبodems is van groot belang voor het Pleistoceen-onderzoek.

Dan volgt een systematisch overzicht van de in het boek genoemde zoogdieren. Van de opgenomen soorten wordt kort de verspreiding in ruimte en tijd gegeven, in veel gevallen ook nog andere gegevens met betrekking tot taxonomie of evolutie.

Na een overzicht van de verschillende menselijke culturen tijdens het Pleistoceen besluit het boek met een hoofdstuk over de mogelijke oorzaken van ijstijden. Dan volgt nog een viertal appendices (het Holoceen, stratigrafische termen, de biogeografische indeling van de aarde en de klassifikatie van de hogere planten). Een uitgebreide literatuurlijst en een register maken de zaak compleet.

Voor iemand die geïnteresseerd is in de algemene problematieken van het Pleistoceen lijkt mij dit een bijzonder waardevol naslagwerk.

Gerard Willemsen